

fest; zij kan bijgevolg worden aangezien als de tekstbezorgster van de door haar vicaris gehouden preken⁵⁸.

LIT. – L. MOEREELS, *Twee "Collatien" van Cornelis Jansonius van Schoonhoven*, *Ons geestelijk erf*, 20, 1946, p. 391-433: bespreking en uitgave van het manuscript.

Neerl. 14 (olim *14*). JAN BRUGMAN, *Sermoenen*; andere teksten. – Zuidoost-Limburg (?), ca. 1525.

INHOUD. – [1] F. 1r-8r Preek I: overdenking van de geboorte van de Zaligmaker in negen punten. [2] F. 8r-15r Preek II n.a.v. het feest van de H. Thomas de Apostel: bespreking van de reden van Christus' komst op aarde (9de punt van Preek I). [3] F. 15r-25r Preek III (slot ontbreekt): de geboorte van Christus wordt een roepen in de nacht genoemd (betekenis van de tijd, de plaats en de bijzondere wijze van deze geboorte). [4] F. 25r Preek IV (fragment). [5] F. 25r-27v Preek V: de mens moet rusten in drie huizen, met name de Kerk, de ziel en God. [6] F. 27v-30v Preek VI n.a.v. de eerste donderdag in de vasten: de uitersten van de mens. [7] F. 30v-37r Preek VII n.a.v. de eerste zaterdag in de vasten: vier soorten van heiligheid (verlaten van de aardse bezittingen, zuiverheid van geweten, standvastigheid, heiligheid des bloeds). [8] F. 37r-44v Preek VIII n.a.v. de vierde zondag in de vasten of halfvasten: wonderbare broodvermenigvuldiging. [9] F. 44v-48r en [10] F. 48r-52r Dirc van Delf, *Tafel vanden kersten ghelove*, II. *Winterstuc*, resp. c. LVI en LVII. [11] F. 52r-54r Preek IX n.a.v. het octaaf van het feest van het H. Sacrament: H. Eucharistie. [12] F. 54r-57v Preek X (onvolledig) n.a.v. de tweede zondag na Pinksteren: de tafelen van Christus' liefde voor de minnende ziel. [13] F. 57v-62r Preek XI n.a.v. de vierde zondag na Pinksteren: Gods barmhartigheid. [14] F. 62r-64v Preek XII n.a.v. de vijfde zondag na Pinksteren: wonderbare visvangst. [15] F. 65r-66r Preek XIII n.a.v. de zesde zondag na Pinksteren: de naastenliefde. [16] F. 66r-69v Preek XIV n.a.v. de vijftiende zondag na Pinksteren: Matth. 6, 24-33. [17] F. 69v-73r Preek XV n.a.v. de twintigste zondag na Pinksteren: drie soorten van huwelijken, met name tussen Christus en de menselijke natuur, tussen Christus en de Kerk (sacramenteel), tussen Christus en de ziel (geestelijk). [18] F. 73r-78r Preek XVI: het nut van de arbeid. [19] F. 78r-87r Preek XVII: de gehoorzaamheid. [20] F. 87r-92v Preek XVIII: de tien graden der nederigheid. [21] F. 92v-96v Preek XIX: Hooglied, 4, 16. [22] F. 96v-102v Preek XX n.a.v. het feest van de H. Martinus. [23] F. 102v-106v Preek XXI n.a.v. het feest van de H. Pantaleon. [24] F. 106v-107v *Van sijnre oeffeninghen onder der missen .e. (id est) na der profacien. hoe ende wat hi doen oeffenden* (= Henricus Suso, *Von den Worten Sursum Corda* = *Seuses Leben*, c. IX). [25] F. 107v-110v Preek XXII (slot ontbreekt): de volmaaktheid van de H. Franciscus. [26] F. 111r-112v Preek XXIII n.a.v. het feest der kerkwijding: de waardigheid en de voordelen van de Kerk, het neerbuigen van de H. Drievuldigheid.

BESCHR. – Papier; [3] + 112 + [3] bladen (ontbrekende bladen met tekstverlies tussen f. 24v-25r en 56v-57r, nieuwe schutbladen); begin-negentiende-eeuwse paginering van 1 (beginnende op f. 1v) tot 223 (de bladzijden in de huidige rangschikking volgen niet steeds op elkaar doordat de katernen oorspronkelijk in een foutieve volgorde lagen: p. 1-47, 64-127, 48-49, 60-61, 50-57, 62-63, 58-59, 128-223); blad en bladspiegel resp. 199 × 138 mm en 161/167 × 105/112 mm; één kolom; littera bastar-

⁵⁸ *De Kartuizers en hun klooster te Zelem. Tentoonstelling ter gelegenheid van het negende eeuwfeest van de Orde 1084-1984*, onder redactie van F. HENDRICKX, Diest, Stedelijk Museum, 1984, p. 131 (Diestsche Cronycke, 7).

da (twee handen: f. 1r-107v en 107v-112v); ca. 1525 op grond van de watermerken: gotische P, kleine hand uit mouw, hand uit mouw met vierbladige bloem op middenvinger. Sermoeninitialen (rood en blauw): zowat de helft met penwerk en randjes (f. 1r negen regels hoge blad-initialiaal met geometrisch sierpatroon en in de vier marges een ornament van rode en rood-blaauwe aaneengeschakelde en ineengeschoven driehoeken met kleine ornamenten tussenin zoals stralende zonnetjes uit een wolkenpaar); opengewerkte initialen van twee tot vier regels hoog zonder penwerk en randjes (representanten grotendeels aanwezig: f. 30v, 48r, 66r, 92v, 96v, 102v, 106v); gehistorieerde initialen met randjes op f. 8r (trompetnarcis), 15r (twee spitsboogvensters), 65r vierkante vensters), 73r (twee vissen); ontbrekende initialen met voor versiering opengelaten ruimte op f. 107v, 111v. Moderne bruin halfleren band met kartonnen borden (oorspronkelijk geen band); met leer verstevigde hoeken; rug (vijf ribben) met gouden titel in tweede rugvlak: BRUGMAN | PREKEN; dekbladen en de tegenoverliggende zijde van de schutbladen van kammarmarmer. Het handschrift werd in 1924 door C. Witvrouwen, rector van de franciscanessen te Herentals, gevonden bij de landbouwersfamilie Vayendries te Kasterlee (het was samengebonden met dat *Werc der apostelen ende Apocalipsis*, Leiden, Jan Seversz., ca. 1512?, waarvan het werd gescheiden); op de perkamenten wikkel, waarin beide werken waren gehuld, las men: C.J. Mertens, *Grooter Rees 1839* (halverwege Kasterlee-Turnhout gelegen en in 1514 clausuurgebied van de reguliere kanunniken van Korsendonk).

LIT. – J. B. POUKENS, *Preeken van Jan Brugman O.F.M.*, Ons geestelijk erf, 8, 1934, p. 253-289; 9, 1935, p. 167-189; 10, 1936, p. 5-18. G. FEUGEN, *Foto's van Middelnederlandsche geestelijke handschriften. / Medii aevi manuscriptorum spiritualium Neerlandicorum reproductio*, (Nijmegen, 1938), p. 11-13. *Onuitgegeven Sermoenen van Jan Brugman O.F.M.*, ingeleid en bezorgd door P. GROOTENS, Tielt, 1948 (Studiën en tekstuitgaven van Ons geestelijk erf, 8). J. DESCHAMPS, *Microreproductie van belangrijke Middelnederlandse handschriften*, Archief- en bibliotheekwezen in België, 39, 1968, p. 211. B. DE TROEYER, *Bio-bibliographia Franciscana Neerlandica ante saeculum XVI*, I. *Pars biographica: Auctores editionum qui scripserunt ante saeculum XVI. De auteurs van uitgegeven werken die in de XIIIe, XIVe en XVe eeuw leefden*, Nieuwkoop, 1974, p. 85-90.

BEGIJNHOFREGELS

Neerl. 4 (olim 7). REGEL VAN HET SINT-ELISABETHBEGIJNHOF TE GENT. – Gent, midden 15de eeuw met latere aanvullingen.

INHOUD. – [1] F. 3r-7r De oudste Regel: *Ordonnantie reghele ende maniere van leuene omme de beghijnen die wonen ende ontfanghen sullen werden jnt beghijnhof van sente lisbetten ghefundeert ende ghesticht buuten der poert van ghendt int iaer duust twee hondert ende vierendertig*. [2] F. 7v-10r Aanpassing en bekrachtiging van de Regel door Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen, gedaan te Gent in 1354. [3] F. 10v Een door de voogden Nicolaes Triest en Filips Vanden Kethulle ondertekende samenvatting, gedateerd te Gent op 12 maart 1532, van de door keizer Karel V geproclameerde goedkeuring van de Regel te Gent op 12 mei 1531. [4] F. 11r-14r Een in kopie bijgevoegde goedkeuring van de Regel door Filips IV van Spanje te Brussel op 27 november 1623⁵⁹.

⁵⁹ Zie over de Regel: J. BALDEWIJNS, *Organisatie van het begijnhofleven*, Werken en kerken. 750 jaar begijnhofleven te Gent, Gent, Bijlokiemuseum, 1984, p. 93-104; (M.-J.) OLLIVIER, *Le*